

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON DAVLAT JAHON TILLARI UNIVERSITETI**

**“TASDIQLAYMAN”
O‘zDJTU rektori v.v.b.**

B.Kulmatov

2023 yil “26” 06

**60320100 – JURNALISTIKA: XALQARO JURNALISTIKA
BAKALAVRIAT TA‘LIM YO‘NALISHI BO‘YICHA BARCHA
TA‘LIM SHAKLLARI (KO‘ZI OJIZ ABITURIYENTLAR) UCHUN
IJODIY (KASBIY)IMTIHONLAR DASTURI VA
BAHOLASH MEZONI**

Toshkent – 2023

Tuzuvchilar:

A.Karimov – O'zDJTU media va kommunikatsiya fakulteti dekani, filologiya fanlari doktori, dotsent
A.Dadaxonov – Yohannes Gutenberg universiteti (Mayns) doktoranti

Taqrizchilar:

R.Abdusattorov - O'zMU dotsenti, filologiya fanlari nomzodi
H.Saidov – “Boshlag'ich ta'lim" jurnali Bosh muharriri, filologiya fanlari doktori

Kirish

60320100 – Jurnalistika: xalqaro jurnalistika ta'lim yo'nalishida ijodiy imtihon o'tkazishdan maqsad, abituriyentda mazkur soha talab etadigan ijodiy qobiliyat, xorijiy tillarni o'rganish va bilishga qiziqishi, mustaqil fikrlash mahorati, xalqaro mavzularning yoritilishi, xalqaro miqyosda axborot uzatuvchi Xalqaro OAV tizimining shakllanishi va ko'rinishi, xalqaro axborot bozori va uning qonuniyatlari, OAV faoliyatining iqtisodiy asoslari, iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirlar, muassislik va boshqaruv, media-biznes va unda bozor iqtisodiyoti talablaridan kelib chiqadigan zamonaviy tendensiyalar, "Dunyoning axboriy xaritasi" "raqamli tengsizlik" yangi tushunchalar mazmunini anglashi va xulosalar chiqarish kabi sifatlarning mavjudligini hamda uning dunyoqarashi va fikrlash doirasini aniqlashdir.

Ijodiy imtihon jarayonida abituriyentlarning quyidagi jihatlariga e'tibor qaratiladi:

- Ijodkorlik qobiliyati;
- Xalqaro OAV tizimi haqida muayyan darajada qiziqish va dunyoqarashining mavjudligi;
- Zamonaviy tendensiyalar kabi muhim nazariy mavzularni bilishi
- Jahon OAVda yoritilayotgan dolzarb mavzular va muammolardan xabardorligi;
- Dunyoqarashining kengligi, qiziqishlari doirasi;
- OAV sohasini bilish darajasi;
- Kasbni tanlash sabablari;
- Jurnalistika kasbiga moyilligi;
- Fikr-mulohazalarining mustaqilligi;
- Yozma va og'zaki savodxonlik darajasi;
- O'z fikrini erkin, aniq, mantiqli va izchil ifoda etish mahorati;
- Xorijiy tillarni o'rganishga qiziqish darajasi va chet tilida o'z fikrini og'zaki bayon qila olish ko'nikmasi;
- xalqaro jurnalistikadagi asosiy tushunchalarni bilishi va boshqalar.

Ijodiy imtihonning tuzilishi

Ijodiy imtihon abituriyentlarning xalqaro jurnalistika sohasiga qiziqishi, ijodiy qobiliyati va dunyoqarashini baholash bo'yicha og'zaki suhbat bo'lib, u quyidagi tartibda o'tkaziladi:

- abituriyentning jurnalistika va jamiyat tuzilishi, matbuot erkinligi, jurnalistika prinsipi va funksiyalarining mohiyatini anglash hamda abituriyentning dunyoqarashi, qiziqishlari aniqlanadi;

- Xalqaro miqyosda sodir bo'layotgan yangiliklar va turli sohalarda yuz berayotgan o'zgarishlardan xabardorlik darajasini aniqlash bo'yicha savollar beriladi;

- O'zbekiston va jahonda yuz berayotgan so'nggi yangiliklar, yurtimizda amalga oshirilayotgan islohotlar bo'yicha savollar berish orqali abituriyentning siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy va boshqa sohalardagi o'zgarishlardan

boxabarlik darajasi aniqlanadi;

- badiiy, publisistik va jurnalistik ijod namunalari, ushbu sohalardagi namoyandalar, adiblar, ijodkorlar faoliyati, so'nggi davrlarda yaratilgan adabiyotlar xususida savollar berish orqali talabgorning badiiy adabiyot, publisistika hamda jurnalistika sohalaridagi bilimi baholanadi;

- xalqaro jurnalistika sohasidagi tasavvuri, xalqaro jurnalistlar va xalqaro OAV faoliyatidan xabardorligi;

- xorijiy tillarni o'rganishga qiziqish darajasi va chet tilida o'z fikrini og'zaki bayon qila olish ko'nikmasi;

- suhbat davomida jurnalistika sohasiga tegishli savollar beriladi va shu tariqa abituriyentning bu sohadan xabardorlik darajasi belgilanadi. Shuningdek, abituriyentning muloqotga kirishuvchanligi, istiqbol rejalari, fikrni obrazli ifoda etish kabi fazilatlarini aniqlanadi.

Og'zaki suhbat davomida so'rashga tavsiya qilinadigan namunaviy savollar:

1. Siz nega aynan jurnalistlik kasbini tanladingiz? Bu tanlov kimning ta'sirida bo'ldi?

2. Jurnalistik faoliyatni qanday tasavvur qilasiz?

3. Ommaviy axborot vositalari tizimi deganda nimani tushunasiz?

4. Qaysi OAV turi (matbuot nashrlari, televideniye, radio, axborot agentliklari, internet saytlari) da faoliyat yuritishga ko'proq qiziqasiz? Buning sababi nimada?

5. Milliy OAV va xalqaro OAV o'rtasida qanday farqli jihatlar bor?

6. Nega aynan xalqaro jurnalistika ta'lim yo'nalishida tahsil olmoqchisiz?

7. Jurnalistika ta'lim йўналиши талабаси журналист этикасини қачон эгаллаган бўлиши керак?)

8. Boshqa mutaxassislikda ta'lim olayotgan talabalarga nisbatan jurnalistika ixtisosligi talabalarning (talabalik mas'uliyatini bajaraish jarayonidagi) farqi nimada?

9. Xalqaro jurnalistika mutaxassiligi bo'yicha tahsil oladigan talabanning oldiga qanday vazifa va mas'uliyatlar qo'yiladi?

10. Xalqaro jurnalist faoliyatiga qanday talablar qo'yilishi kerak?

11. Sizni jurnalistikada nima qiziqtiradi? Qachondan beri jurnalistika sohasiga qiziqasiz?

12. Ommaviy axborot vositalari bilan hamkorlik qilganmisiz? Qachondan boshlab va kim bilan qancha vaqt mobaynida ijodiy hamkorlik qilgansiz?

13. O'zbekistonning keyingi yillardagi rivojlanishida jurnalistikaning o'rnini qanday baholaysiz?

14. Siyosat bilan jurnalistika o'zaro bog'liqligini qanday baholaysiz?

15. Nima uchun jurnalistikaga nisbatan "To'rtinchi hokinoyat" ta'rifi beriladi?

16. "Erkin va mas'uliyatli jurnalistika" deganda Siz nimani tushunasiz?

17. Siz gazeta o'qiysizmi? Asosan qaysi gazetalarni o'qib turasiz?
18. Qaysi jurnallarni bilasiz? Jurnal bilan gazetaning farqini aytib bera olasizmi?
19. Qaysi radiokanallarni bilasiz? Radio va televideniyaning farqini misollar bilan tushuntirib bering.
20. Sizga qaysi OAV ko'proq yoqadi: gazeta, radio, televideniya yoki internet? Buning sababini tushuntirib bering.
21. Radiojurnalistlardan kimlarni taniysiz?
22. Televideniyaning boshqa OAV turlaridan farqli tomonlari nimada? Qaysi telekanallar faoliyatini kuzatib borasiz?
23. Telejurnalistlardan kimlarni taniysiz?
24. Internet nima? Internetda yangiliklar tarqatishning qanday imkoniyatlari bor?
25. Internet sayti nima? Internetdagi qaysi saytlarni bilasiz?
26. Bloggerlik va blogsoha nima? Qaysi bloggerlarni bilasiz?
27. Xalqaro jurnalist bo'lishga tayyormisiz? Xalqaro jurnalist qanday faoliyat bilan shug'ullanishi haqida qanday tasavvurga egasiz?
28. Bugungi yoshlarga qanday axborot va yangiliklar ko'proq yoqadi? Javobingizni aniq misollar orqali tushuntirib bering
29. Reklamalarni kim tayyorlaydi? OAVda uzatiladigan reklamalarni qanday baholaysiz ?
30. Axborot yig'ish deganda nimani tushunasiz? Axborot yig'ishda jurnalist nimalarga e'tibor qaratishi kerak?
31. Jurnalistik axborot o'zi nima?
32. Agar Siz juda qiziq fakt topgan bo'lsangiz, lekin ushbu fakt kimningdir izzat-nafsiga tegadigan bo'lsa, nima qilasiz?
33. Reportaj nima? Reportaj janrini ta'riflab bering.
34. Intervyu nima? Intervyuda kimning fikri o'rganiladi?
35. Maqola nima? U qanday yoziladi? Siz maqola yozganmisiz?
36. Faktlarni yig'ish chog'ida jurnalist faoliyatini chegaralash mumkinmi? Siz bunga nima deysiz?
37. Siz jurnalist faoliyatini mashaqqatli kasb deb eshitganmisiz? Mashaqqatli kasbni qanday tasavvur qilasiz?
38. Jurnalistikada Sizni nima ko'proq qiziqtiradi: teleekranga chiqishmi, ko'nglingizdagi gaplarni yozishmi, xalq dardini o'rganishmi yoki yaxshi oylik olishmi?
39. "Jurnalistning noni qattiq" degan ibora bor. Bunga munosabatingiz qanday?
40. Sizning nazaringizda jurnalist kun tartibi qanday rejalashtirilishi kerak?
41. Sizning nazaringizda jurnalist qanday shaxsiy sifatlarga ega bo'lishi kerak?

42. Bugungi kunda Toshkent shahrida qaysi universitetlarda jurnalist kadrlarni tayyorlovchi yo'nalishlar bor? Siz nega aynan shu universitetni tanladingiz?

43. TV orqali uzatiladigan reportajning radio orqali uzatiladigan reportajdan farqi va o'ziga xosligi nimada? Sizningcha, qaysi biri to'liqroq ma'lumot beradi? Javobingizni aniq misollar orqali tushuntirib bering

44. Jurnalist ijtimoiy tarmoqlardan qanday foydalanishi mumkin?

45. Mashhur davlat arbobidan intervyu olish imkoniyati tug'lsa qanday 5 ta asosiy savolni bergan bo'lar edingiz? Agar shunday imkoniyat berilsa aynan qaysi mashhur davlat arboblardan qaysi mavzuda intervyu olgan bo'lar edingiz?

46. Jurnalistikada vaqtning ahamiyati qanday?

47. Texnik jihatdan qurollangan jurnalistga kamida 3 ta narsa kerak deyilsa nimalarni olgan bo'lar edingiz? Nima uchun?

48. Ommaviy axborot vositalari deganda nimalarni tushunasiz?

49. Televideniya jonli e'fir deganda nimani tushunasiz?

50. Televideniya jonli e'fir orqali chiqishning ahamiyati nimada?

51. Jurnalistika kasbi, iqtidormi yoki ijodmi? Javobingizni izohlang.

52. O'zbekistonda jurnalistlar, muxbirlardan kimlarni bilasiz? Ularning ijodida, chiqishlarida nimalar e'tiboringizni tortadi, yoqadi?

53. Jurnalistikada qat'iyan man etiladigan amallar nima?

54. Xalqaro jurnalistikaning bugungi davlat taraqqiyotida qanday o'rin tutadi deb o'ylaysiz?

55. Xalqaro jurnalist axborot tayyorlash chog'ida nimalarga ko'proq e'tibor qaratishi kerak?

56. "Jurnalistni oyoqlari boqadi" iborasini izohlang?

57. O'zingizni 5 va 10 yildan keyin kim sifatida ko'rasiz?

58. Qaysi xorijiy OAV ni doimiy kuzatib borasiz? Qaysi jihatlari bilan sizni jalb qiladi? Ularning faoliyatida nimalarni o'zgartirishni tavsiya qilgan bo'lar edingiz?

59. Sizga biror OAVga muharrir sifatida 6 oy davomida ishlashni taklif qilishdi deylik. Qaysi turdagi va yo'nalishdagi OAV ni tanlaysiz?

60. Ijtimoiy tarmoqlarga munosabatingiz qanday? Ulardan foydalanishga bir kunda qancha vaqt saflaysiz va qanday maqsadlarda?

61. Kelajakda jurnalist sifatida faoliyat olib bora boshladingiz deylik, bir muddat o'tib sizga oylik maosh bera olmaydigan vaziyatga tushib qolishdi. Siz ishlashda davom etasizmi?

62. Jurnalistikadan boshqa yana qaysi soha siz uchun qiziq?

63. "Kim?", "nima?", "qayerda?", "qachon?", "nima uchun?" va "qanday qilib?" savollariga javoblarni jamlashtirgan yangilik-sarlavha o'ylab toping.

64. Xalqaro jurnalistikadagi zamonaviy jarayonlarga tushuncha bering?

65. Media-biznes deganda nima tushuniladi?

66. Jahon mass-medialarining tizimining voqyelik sifatida ko‘rinishi tasavvurinnigiz?

67. Dunyoning yetakchi telekanallari va xususiyatlari sanab bering?

68. Internet zamonaviy OAV turi sifatida aks etishiga izoh bering?

69. Elektron jurnalistika bozoridagi yangi shakllar?

70. Dunyoning yetakchi telekanallari va radiokannallarni sanang va ularning o‘ziga xos tomonlarini ko‘rsatib bering?

71. Internet OAVlarining tasniflanish mezonlarini aytib bering?

72. O‘zbekistonning xususiy OAV tizimlarini sanab bering?

Ijodiy imtihonni baholash mezonlari

Ijodiy imtihon 5 balli baholash tizimi bo‘yicha baholanadi.

Ko‘zi ojizlar uchun kirish imtihonlari og‘zaki tarzda o‘tkaziladi va har bir biletga 5 tadan savol kiritiladi.

Og‘zaki suhbatni baholash mezonlari

Og‘zaki suhbatga 0 – 5 ballgacha qo‘yish mumkin.

№	Ballar qo‘yish mezonlari:	Baho
1.	Jurnalistika haqidagi tasavvuri yuzaki, milliy jurnalistika va xalqaro jurnalistika to‘g‘risida tizimli bilimi yo‘q, abituriyentning soha bo‘yicha fikrlashi sayoz, OAVda e‘lon qilingan materiallari yo‘q, lekin jurnalist bo‘lish istagi kuchli	1
2.	Jurnalistika haqida biroz tushunchasi bor, kasbga qiziqishi davri bir-ikki oydan ko‘p, ayrim jurnalistlarni taniydi va ular faoliyati haqida aniq misollar bilan ta‘rif bera oladi, ayrim janrlarga tavsif bera oladi, OAVda e‘lon qilingan 1-3 kichik hajmli material bor	2
3.	Jurnalistikaga 1-2 yildan beri qiziqadi, kasb haqida tasavvuri yaxshi, OAVni izchil ravishda kuzatib boradi, jurnalistik janrlar to‘g‘risida yetarlicha tasavvuri bor, ayrim janrlarni misollar orqali tushuntirib bera oladi, Bir qator jurnalistlarni taniydi, ularning ijodiga aniq misollar orqali baho bera oladi, e‘lon qilgan 5-7 ta materiallari bor	3
4.	Jurnalistikaga ko‘p yildan beri qiziqadi, jurnalistikaning jamiyatdagi o‘rnini chuqur tushunadi,	4

	jurnalistik janrlar to'g'risida yetarlicha tasavvuri bor, xabar, intervyu, reportaj kabi janrlarni misollar orqali tushuntirib bera oladi, OAVni yaxshi biladi, ko'p jurnalistlarni taniydi va ularning ijodiga atroflicha baho bera oladi, xalqaro jurnalistika, milliy va xalqaro OAV faoliyati haqida yetarli tasavvuri bor e'lon qilgan 10-20 ta materiallari bor,	
5.	Jurnalistikaga bolaligidan qiziqadi va 5-6 sinfdan boshlab OAV bilan hamkorlik qiladi, OAV tahririyatlariga ko'p borgan va tahririyat ishi bilan tanish, jurnalistikaning jamiyatdagi o'rni va roliga chuqur tavsif bera oladi, jurnalistik janrlar to'g'risida yetarlicha tasavvuri bor, xabar, intervyu, reportaj, maqola kabi janrlarni misollar orqali tushuntirib bera oladi, milliy va xalqaro jurnalistika haqida yetarlicha tasavvuri bor, milliy va xalqaro jurnalistlarni taniydi hamda ularning ijodiga tavsif bera oladi, e'lon qilgan materiallari 20tadan ko'p	5

Ijodiy imtihonda olingan baho umumlashtirilib, yagona ball sifatida qaydnomaga kiritiladi. Qaydnoma belgilangan tartibda rasmiylashtirilib, mas'ul kotib yoki uning muoviniga takdim etiladi.

Ijodiy imtihon natijalarini apellyatsiya qilish tartibi

Ijodiy imtihon natijalari bo'yicha apellyatsiyaga arizalar faqat imtihon natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab 24 soat mobaynida qabul qilinadi.

Murojaat mazmunida faqat o'zining ijodiy ishi va ballari xususida e'tiroz bo'lsa, qabul qilinadi. Lekin boshqa abituriyentlar ishlari va ballari haqida yozilgan shikoyat arizalari qabul qilinmaydi.

Apellyatsiya qilish jarayonida abituriyentga qo'shimcha savol berishga ruxsat berilmaydi.

Ijodiy imtihonda olingan bahoni o'zgartirish faqat fan bo'yicha komissiyaning roziligi bilan va faqat apellyatsiya qiluvchi abituriyent ishtirokida oliy ta'lim muassasasi qabul komissiyasining qarori bilan amalga oshiriladi.

Ijodiy imtihon o'tkazilishiga qadar apellyatsiyaga ariza berish va uni ko'rib chiqish tartiblari abituriyentlar e'tiboriga yetkaziladi.

Tavsiya etiladigan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (Yangi tahrirdagi O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 2023-yil 30-aprel kuni o‘tkazilgan O‘zbekiston Respublikasi referendumida umumxalq ovoz berish orqali qabul qilingan) (Qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023-y., 03/23/837/0241-son). // www.lex.uz 15.06.2023.
2. 2017 – 2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar Strategiyasi. // www.lex.uz 07.02.2017.
3. 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi // <https://lex.uz/docs/5841063>, 28.01.2022.
4. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T., “O‘zbekiston”, 2016.
5. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta‘minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T., “O‘zbekiston”, 2017.
6. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T., “O‘zbekiston”. 2017.
7. Mirziyoyev Sh.M. Matbuot va ommaviy axborot vositalari xodimlariga // “Xalq so‘zi” gazetasi 2022-yil 27-iyun.
8. Do‘stmuhammad X. Jurnalist bo‘lmoqchimisiz? – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2001.
9. Toshev F. Jurnalistning noni qattiq. – Toshkent, 2009.
10. Jabborov Sh. O‘zbekistonda kim yaxshi yashaydi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2012.